

Füstkarikák

Hatvanadik születésnapomon – nyolc év szünet után – rágyújtottam, családom intelmei ellenére. Még nagyobb nagyapa lettem unokáim előtt, mert úgy tudtam szabályos füstkarikákat fűjni, mint a régi, szép időkben. A srácok kacagva fűzték ujjukra a kék gyűrűket. Aztán egyszer csak felsejlett néhány kedves emlék, régi füstkarikák füzéréből.

Karika egyes:

Korán kezdtem, mint minden kíváncsi kamasz. Utcán felszedett csikkel, anyámtól elcsent Mátrával, öklendezve, sárgulva, fuldokolva. Aztán abba se' tudtam hagyni negyven évig.

Tizenegy éves koromban egy vadonatúj lámpagyári légpuskát szerzett apám Karácsonyra- máig sem tudom hogyan, azokban az időkben -, és én voltam a világ legboldogabb sráca, a Felszabadulás-utca egyetlen légpuska tulajdonosa. Pedig hosszú utca volt az Keszthelyen, a Zámortól a vásártérig. Ötvenhat kemény telén, pontosabban ötvenhét januárjában már önállóan, felügyelet nélkül ritkíthattam a verebeket a kertünkben, amely hátul egy fuvaros-kocsis gazdasági udvarával volt határos. Ahol lovak vannak meg lócitromok, ott a verébbőség köztudott. Mint ott nálunk akkortájt. A szomszéd istálló hátfala előtti erős eperfasövény vesszőerdejében ficáinkoltak a verebek naphosszat, a törzsállomány, ami szépen fogyott vadászataim során. De sebaj, helyükre folyamatosan érkeztek újak – még mezei verebek is jócskán -, és ugrásszerűen megnőtt a kóbor macskák száma is a potyogó madarak alatt, állandó kísértésbe ejtve engem.

Azóta sem találtam olyannyira kitűnő leshelyet, mint a tyúkudvar sarkán uralgó – fontossága miatt előkelő helyre állított – budit. Komfortfokozatát még bérvadászaim is – a vadászat ritka lehetőségével kitüntetett haverok – nagyra értékelték. Öreg, de ultrastabil faépítmény volt, a szükségesnek megfelelő levegőcserével; a deszkázat résein itt-ott még a puszkacső is kifért, és ha sámlira álltam, az ajtó tetején lévő szellőzőnyíláson át éppen a fő lőirányt tarthattam szigorú ellenőrzés alatt.

A lesvadászat unalmasabb időszakait – az újabb izgalmakat is fokozni óhajtván időnként – a dohányzás kultuszának élvezetével kívántam átvészelnéni. Azokban a hónapokban a dohányzó emberek számomra átláthatatlan konspirációs utakon szereztek be az Arda és Rodope nevű bolgár cigarettákat. Ázsiójuk az erős bagósok értékrendjében vetekedett a kenyérével. Csak akkor tudtam észrevétlenül meglovasítani egyet szüleim készletéből, ha még sok volt a dobozban, s ez igen ritkán fordult elő. Apám mindig száraz helyen, a vasplatinis konyhai tűzhely fölött tartotta az „árút” a polcon, egy rézmozsárban. Nem volt nehéz dolgom megszerezni azt az egy szálat akkor délután sem; vasárnap lévén szüleim ebéd utáni sziesztája idején.

Csücsültem hát a deszkaülőke életveszélyesen billegő fedelén a jószagú budiban, és nagy-nagy élvezettel eregettem a füstöt. Azóta tudom, hogy lesvadászaton a háttérzajok milyen fontosak, főleg a kellemetlen meglepetések bölcs elkerülése végett. Mert apám cipőjének már csak utolsó csikordulását hallottam a jégbordás, lejárt havon, aztán kivágódott az ajtó, és a nekitámasztott, drága puská kifeküdt a hóba. Ha akkor szégyenemben ott elsüllyedek...

-Ardát, avagy netán Rodopét szívész-e édes kis magzatom? – Dörögte apám csuklómat elkapva.- Rodopét!! –lehelte vérszomjasan. Aztán visszakézből akkora fülest kaptam, hogy még lilábnak láttam a cigarettától amúgy is szépen színesedő világot. A Rodope volt apám kedvenc cigarettája; az Ardából anyám gyújtott rá nagy ritkán, dühében-örömeiben.

A konyhaasztalra dőlve szipogtam, nyeltem sós könnyeimet, anyám ébredésétől remegve, 'mely esemény újabb fenyítések és kedvezmény-megvonások árnyát vetítette előre. A jégvirágok résein éppen ráláttam a budira. A deszkapalota kerek szellőző nyílásán át kék füstcsík kígyózott a vén diófa ágai közé. Óh, én balga, szerencsétlen flótás! Aztán a lukon kibújt a puska csöve, megrándult egy picit, és a dagadtra berzenkedett kanveréb majdnem ráesett a tarka macska hátára a tollfelhő közepében.

Apám vadászott heveny ültében, nagy mérgesen.

Marci unokámból nagyvad-vadász lesz, akárki meglássa: - És macskát is lőtt aztán a te apud, papa?

Karika kettes:

Akkor még nem volt golyós puskám. Szép és jó tizenhatos Merkelem mellé vettem egy IZS-16-os egycsővűt egyik barátomtól, disznózni, libázni. Nem bántam meg: masszív, könnyű kis jószág volt. Ötven méteren belül oda tette a fütyülöst, ahová szántam, s talán hosszabb csöve miatt durvább söréttel jól fogta a libát is. Ma is vadászom vele vadlibára.

Havasos, lucskos november-eleji estén már harmadnapja vártam a disznókat egy, a patakágyba hajló kukoricatartó sarkán, kényelmes és új, palafedeles magaslesen. Gyenge, kitűnő irányú szembeszem volt, inkább csak fuvallat. Előttem két agyonjárt vadváltó a patak irányából, ötven méteren belül; mögöttem a csatakos hótól megroggyant vadkender szövevénye, benne néhány kopaszodó kecskefűz bokor sárga sátor. Pár napja megkerültem azt a kiszögellést is, vadjárást benne nem tapasztaltam. Cigaretám füstjét így nagy-bátran eregethettem arrafelé jó szelem segítségével.

Már a harmadik Fecskét szippogattam filterre, amikor a távolabbi váltón őzek kocogtak ki a tarlóra, turkálgatva, csipegetve. Tökéletes! Ha jönnek a cocák, eloszlik minden gyanú. Csak a sietős este kezdett rohamosan körém feketedni. No, még egyet rápipálok, aztán elmegyek, gondoltam.

Még jeles pszichiáterek is megerősítették, hogy az emberfia gyakran megérzi, ha van mögötte „valaki”. Vállam fölött elgörbült nyakkal sandítottam hátra. A leslábtól talán nyolc-tíz méterre két hatalmas koca állt szobormereven a vadkenderben, és mögöttük – mint fekete sárkányfarok – süldők libasorban, de mennyi! Amerre a füst szállt. De hogyan kerültek oda?

Ilyenkor oly' sok mindent kéne tenni gyorsan és hangtalanul, ugye, barátaim? Méghozzá úgy, hogy a csupafül cocanagymamáknak halvány segédfogalma se' legyen róla. Meg kéne szabadulni a cigarettától, megfordulni, puskát átmenelni az ülésdeszkán koccanás nélkül, föl a palánkra, aztán... A többi már gyerekjáték. Tehát: a cigit szépen az ülésdeszkára fektettem, egyik gumicsizmámat átmeneltem a deszkán, és megnyúltam a hátam mögött támaszkodó puskát; fél szemem a kocákon. Aztán pillanatnyi melegség után égő fájdalom harapott a jobb bokámba, ahogy a csizmaszárbába pottyant csikk átégette a gyapjúzoknit, megpörkölve ellenoldalon a gumi vásznát, bűdös füstbombát köpve a disznókra. Fújt is akkorát a nagykoca, hogy alig bírtam túlordítani kínomban. Egy tréfás kedvű macskabagoly – kalapomon óhajtott volna egeret fogni ilyen válságos időkben éppen – halálra rémülten zuhant a bokrosba.

Mint amikor mákot dobznak a ventilátorba, spricceltek a süldők szerte-széjjel. Egy tapasztalatlanabb kanocska kiugrott a tarlóra, pörgött egy helyben, én meg füstös-bűdös, nagy dühömben kapásból odadurrantottam neki, hátha... Meg se nyikkant. Már nem is fájt annyira a lábam.

Végre lerúghattam a csizmát, zoknit, és zsebkendőmet az égett sebre szorítva visszacsizmásodtam nagykamasz fiam két számmal nagyobb, tévedésből felvett lábbelijébe. Lötyögő szára – bajom forrása – még mindig égett gumiszagot lehelt. Elláttam a cocát, szalmatőrekből kis örömtüzet raktam melléje, rongyot kötöttem a fűzbokorra és megmostam a kezem a pocsolóában. Jól esett nagyon a cigaretta. Kerestem a ledobott csikket, hogy eltapossam, forgolódtam, mint az a bizonyos galamb.

Aztán pillanatnyi melegség után égő fájdalom harapott a bal bokámba, ahogy a csizmaszárba pottyant...

Marci unokám csuklásig kacagva szavalta a folytatást. Kristóf – a kisöccse – elmerengve motyogta: - Akkor apu csizmája azért olyan bűdös...

Karika hármás:

Néhány évvel ezelőtt, Karácsony táján osztrák törzsvendégeinket fogadtuk vaddisznó- hajtásra egy, az alkalomhoz illő, friss- havas reggelen . A kalapemelgetések után megkezdődött a kiosztás. A vadászmeister ógermán-ösmagyar nyelven, de hamisítatlan göcseji tájszólással kiosztotta a balesetvédelmi intelmeket, a lőállásokat meg a jaffamellényeket, az elnök meg ciframagyarul az egyik hivatásos vadászt, mert fekete félcipőben akart beülni a traktorba. Hiába hivatkozott szegény az imént véget ért lakodalomra, ahol ő volt a násznagy. Aztán Otto- a rangidős sógor, aki a többieket saját vendégeként hozta évente – kiosztotta a szivarokat. Nem kínálta, kiosztotta. Ez a rítus a következő módon zajlott le, ismétlődően: Otto a sor elején álló magyar vadász előtt bokázott egyet, majd azt mondta: - ÁÁÁ! A vadász visszabokázott, és azt mondta: - ÁÁÁ! Otto a belső zsebéből előhúzott szivart a szájába nyomta jó egy harmadáig, aztán tenyerével rácsapott a vadász kalapjára. – Hö-hö-hö! – mondta Otto. – Üm-üm-üm – nyekegte a vadász a szivar mellől. Így Otto tovább léphetett a második puskás elé. A szivart egyszer már megkóstoltam korábban, rettenetes volt. Mint a lórúgás. De a jószívű sógoron nem tudtam kifogni; hiába álltam a sor végére, szivarból mindig jutott, Otto ugyanis dohánygyárosként tengette életét a szomszédban. Mint később kiderült, a szivarkóstolás nagyon is hasznomra vált, szakkifejezetten a vadásztársaság árbevételét tetemesen növelte.

Ottót az elnök kísérte mindig a „szombatfai hosszúhajtás” végére, a „zsákban” pöffeszkedő magaslesre, ahol általában a megszorult disznók közül a legtöbb esett. Aznap nekem a „söprögető” feladata jutott, azaz Ottóék mögött egy fedett hajlat biztonságos árkában, egy ős-öreg kocsányos tölgy fedezékéből kilesve kellett letartóztatnom az esetleg sebzett, elvánszorgó vadat. Kitűnő pozícióm volt, jól szemmel tarthattam Ottót meg az elnököt is, mozdulataik felkészíthettek a vad esetleges érkezésére.

Már a második óra végén jártunk, közeledett is a hajtás, szólt a puska a gólicai kiszögellésben rendesen. Megkapaszkodtam a messzelátóba. Jó lenne már figyelni, uraim! Az elnök és Otto egymással szemben álltak, és kölcsönös „átkaroló” mozdulatokkal egymás szivarját igyekeztek nagy előzékenységgel meggyújtani. Sikerült. Elnökünk heveny köhögési rohamát Otto hahotája kísérte; huppogó hátbavágásokkal igyekezett kísérőjét óvni a megfulladástól, csak úgy porzott a lódenja. Ha most disznó lennék...

Nem értem rá morfondírozni a lélekvándorlás további lehetséges módozatairól, mert máris megjelent egy, a kondából kiszakadt kansüldőcske az árokban. Ráköhintettem. Felcsapta a farkát, és iszkolt visszafelé a váltón. Otto Mannlicherje rá is mordult azonnal. Elő a szivarral, úgylis elázott az utolsó cigarettám! Majd visszaköhögöm én nektek a cocákat, ne féljete! Szarvastehén robajlott el mellettem a borjával, majdnem leverte a lábamról. Utána egy növendékbika.

Mintha frissen köszörült bugylibicskát nyeltem volna. Ahogy leért az első húzós slukk, fuldokló, hörgő extázis tépte a tudómet, és hörögve ugattam a hajlatból a bodzásba átigyekvő vezérkocára. Veszettül vertem a mellemet hozzá, mint egy ivarérett hegyi gorilla; szó ami szó, tartottam kicsit a megfulladástól is. A hatás leírhatatlan volt. A konda majdnem szédítette a bodzást rémült visszafelé rohantában. Utoljára egy jó kan pördült hátra; csorgott a nyálam utána –érte, meg persze a maró füsttől. Az elnök mutogatott mindenfelé, a sógor meg talán kilőhette a tárat, vagy szorulása volt, mert a deszkán fekvő mordályát csattogtatta. Három süldő kocogott az árokban felém. Ráhúztam a szivarra vitálkapacitásom maximumát, egy jó négyliteres luftot. Ilyet még bizonyára nem hallottak – láttak a disznók, ahhoz túl fiatalok voltak. Páros lábbal ugráltam a hóban, mint egy megkergült eszkimó, és hörögtem – herákkoltam hozzá vadul. A cocák elvágtattak keresztben – oldalt, Otto ezeket sajnos már bánhatta.

Aztán egy magányos, gyengécske süldő kocogott lefelé bukdácsolva a lejtőn, és hiába köhögtem – hörögtem neki, csak jött, aztán néhány méterre előttem elesett. Semmi, de semmi lönyöm nem volt rajta. Talán szilánk lett a veszte a nagy tumultusban.

Otto volt a nap hőse. Nyolc disznót – köztük egy megtermett kant – lőtt nem több, mint öt – hat perc alatt. Szentül hiszem ma is, hogy zsákmánya felét legalább én köhögtem neki vissza.

Az elnök meg kihirdette az örömtúznél este, hogy vagy a szivarfüsttől fulladt meg a kicsi süldő – az ott hátul, a terítéken, ni! – vagy szívinfarktust kapott az ugatásomtól.

- Ha én vaddisznót látok, akkorát köhögök neki, mint a papa – bólogatott Kristóf.- Hát hogy elszaladjon... - magyarázza tudatlan bátyjának.

Keszthelyi Jenő